

tione, ut dictum est. Ad *cap. Suscepimus*, respondetur quod monachus excessit in defensione; nam postquam furtum de latronum manibus vindicavit, ille voluit eos victos ad Abbatem conducere, cum jam poterat eos dimittere, ubi bona jam nactus erat (1).

108. Queritur 2. an reputandum sit casuale homicidium commissum in rixa? Ita censetur a Diana et Salmantic. cum Machado. Henric. Rodrig. etc., quia homicidium voluntarium proprie est illud quod ex proposito commissum est, et per insidias, ut loquitur Trid. *per industriam et insidias*, (*sess. 14. c. 7. de Reform.*): sed probabilius negant Suar. Navar. Holzm. Spor. Tamb. et Diana cum Hurtad.; nam Trid. post verba allata, subjungit. *Qui sua voluntate homicidium perpetraverit... nullo tempore ad sacros Ord. promoveri possit*. Qui in rixa occidit, jam occidit sua voluntate, et ex proposito (licet commotus subita ira), et perpetravit homicidium quod facere intendit. Verba *per industriam et per insidias* explicat Glossa in *c. 1. de Homic.* (unde Trid. transcripsit verba in *cit. cap. 7.*) hoc modo: *Per industriam*, id est, *non casu*. Et idem Concilium seipsum declarat, dum post verba allata quæ *cap. 1. de Homic.* mutata sunt, explicat eorum sensum, subjungens, *sua voluntate, et ex proposito*, ad differentiam casualis, de quo prosequitur sermo in secunda parte.

109. Incurritur irregularitas etiam per mutilationem, *c. Significasti, de Homic. et Clem. Furiosus, eod. tit.* Sed hic fit dubium, quia intelligatur sub nomine mutilationis membri? communissime, et probabilius dicunt Bon. Castrop. Conc. Habert. Tourn. Cabass. Nav. Av. et Salm. cum pluribus aliis, quod intelligitur illa pars corporis, quæ proprium officium habet distinctum ab aliis, ut oculus ad videndum, manus ad ope-

(1) N. 389.

randum, pes ad ambulandum, lingua ad loquendum etc., ideoque cetera, quæ inserviunt ad ornamentum, non reputantur membra, ut dentes, ungues, capilli, aures (nam sublatis cartilaginibus, etiam auditur), nasus digitus quicumque sit; Bonac. Castr. Tourn. et Salm. cum aliis pluribus. Et si in *can. Qui partem, Dist. 53.* declaratur irregularis quidam quisibi digitum recidit, id factum fuit ad puniendam sævitiam in propriam personam; Tourn. Bonac. Castr. Salm. cum multis aliis, et constat ex ipso met textu (2).

110. Queritur. I. an sit irregularis, qui alteri abscindit testiculos, aut aliam corporis partem? Negant Bonac. Aver. et Corneius, quia illi non sunt membra, sed partes membri; sed probabilius affirmant Ronc. Castr. et Salm. cum Diana, quia testiculi jam propriam operationem habent, nempe elaborare semen aptum ad generandum (modo hæc abscisio sit injusta); secus vero si tantum unum abscindat, quia uterque ad eandem operationem concurrat. Esset irregularis qui abscinderet mulieri unam mamillam, quia officium unius est independens ab alterius. Idem decet Suar. et alii apud Vivam de eo qui abscinderet alteri medietatem manus; Tourn. tamen id negat, quia in *cap. 2. de Cler. aegrot.* qui duos digitos amisit, et medietatem manus, non dicitur mutilatus, sed debilitatus, et communiter dicunt, qui debile alteri redderet membrum, licet inhabilem suo muneri redderet, non fieret irregularis; Nav. Gibal. Suar. Av. Salmant. cum multis aliis, et Croix cum aliis; imo Castrop. Nav. et Covar. etiamsi membrum restaret mortuum; sed huic adversantur valde probabiliter Suar. Cabass. et Salm., quia tale membrum, licet materialiter non sit mutilatum, revera tamen est abscissum formaliter; dum non est amplius animatum; sicut contra probabiliter dicunt L. 7. n. 365. et 445.

cunt Salm. quod qui abscinderet hujusmodi membrum aridum, non fieret irregularis. Nec quia excæcæret aliquem, quin oculus foras obrueret quia non esset mutilatio; Busemb. Diana et Megala. In his irregularitatibus ex mutilatione, quando est secreta potest dispensare Episcopus, cum tantum ei vetitum sit in homicidio voluntario; Suarez. Bonac. etc.

111. Quoad dispensationes super his irregularitatibus, vide *Tract. seq. de privil. n. 51. et 105.* (1).

PUNCTUM V.

DE IRREGULARITATE EX DEFECTU.

442. I. *Ex defectu animæ.*
 443. *De lunaticis, et obsessis.*
 444. *De illiteratis.*
 445. *De neophytis.*
 446. II. *Ex defectu corporis, et I. De cæcis.*
 447. II. *De surdis.*
 448. III. *De mutis.*
 449. IV. *De claudis.*
 450. V. *De iis qui manu carent.*
 451. VI. *De febril laborantibus.*
 452. *De deformibus.*
 453. *De leprosis.*
 454. *De monstruosis.*
 455. *De eunuchis.*
 456. ad 428. III. *Ex defectu natalium.*
 459. *De expositis.*
 460. IV. *Ex defectu ætatis.*
 461. V. *Sacramenti, nempe bigamiae, De bigamia vera.*
 462. *De interpretativa.*
 463. *Qui ducit corruptam.*
 464. *Qui contrahit cum ea invalide.*
 465. *Si vir cognoscit uxorem adulteram.*
 466. *Qui contrahit duo matrimonia.*
 467. *Si vir accusat uxorem, et reddit debitum, etc.*
 468. *De similitudinaria.*
 469. *Quomodo tollitur irregularitas ex bigamia.*
 470. VI. *Ex infamia. VII. Ex defectu libertatis. De servis.*
 471. *De conjugatis.*
 472. *An conjux possit ingredi religionem, alio relicto in sæculo.*
 473. *De curia addictis, militibus, etc.*
 474. VIII. *Ex defectu lenitatis; circa bellum.*

(1) N. 389 et 381.

445. et 146. *Circa judicium.*
 447. *De dispensationibus.*
 448. *De facultatibus sacræ Pœnitentiariæ.*

112. Prima est ex defectu animæ, ex quo sunt irregulares omnes amentes, phrenetici, epileptici, sive lunatici, et obsessi. Quoad amentes (et idem de cæteris) distinguendum aut talis defectus suboritur post Ordinationem, et tunc, cessato defectu per diuturnum tempus plurimorum annorum, Ordinarii judicio poterit ministrare in susceptis Ordinibus; Suar. Nav. Silv. s. Bonac. et plurimi alii: si adhuc non est ordinatus, non poterit amplius ordinari, si origo dependet a causa permanente, nempe ab organorum læsione, quia hujusmodi relabuntur, *c. Martum 2. d. 33.* Secus si defectus ab aliqua accidentali causa proveniret, ut a febril, vulnere, aut ab aliqua transiente passione; Suarez, Bonac. Ronc. etc. (2).

113. Idem dicendum de lunaticis, et obsessis; si morbus præcessit Ordinationem, sunt perpetuo irregulares, *can. Communiter, Dist. 33.* Advertit Cabass. quod si talis morbus accidit in impubertate, et postea perfecte ab illo convaluit in pubertate, possit ordinari, quia asserit Hippocrates, quod epilepsia sæpe in pubertate perfecte curatur; sed si accideret in pubertate, præsertim post annum 25, desperatur quasi posse convalescere. Ex *cit. c. Communiter* habetur, quod si per annum sit liber sive a morbo, sive a dæmonis vexatione, judicio Episcopi potest ad Ordinis suscepti administrationem admitti. Imo dicunt comm. dd. Suar. Nav. Laym. s. Antonin. etc., quod si talis morbus raro accidit (nempe semel in mense), nisi infirmus in terram cadat, nec spumet, adjuncto sibi sacerdote jejuno, poterit privatim celebrare (3).

114. Illiterati qui sufficienti doctrina pro Ordinibus præditi non

(2) Lib. 7. n. 398. — (3) N. 399.

sunt. Pro prima Tonsura saltem legere et scribere sciant; Trid. sess. 23. cap. 4. de reform. Pro Ordinibus minoribus, sciant linguam latinam, loc. cit. cap. 11. Pro subdiaconatu, et diaconatu, ultra litterarum humaniorum peritiam, requiritur scientia eorum, quæ sunt necessaria ad præfatorum Ordinum exercitium; ib. cap. 13. Pro sacerdotio requiritur scientia ad docendum populum ea quæ sunt necessaria ad salutem, et ad Sacramentorum administrationem; ibid. cap. 14. Sed quoad Regulares vitæ contemplativæ addictos, sufficit eos grammaticam callere; se-cus irregularitas est de jure divino, adeo ut nec Papa possit in hoc dispensare (1). Vide in Append. 3. n. 35. et 36. de Exam. Ordinand.

115. Neophiti, illi nempe qui in adulta ætate recenter sunt baptizati. Sed si elapso aliquo tempore, Ordinarius eos sacris Ordinibus judicat idoneos, possunt ordinari; Suar. in 3. d. Thom. p. Disp. 43. Sect. 3. Concl. 2. n. 6. et 7. Sanch. in Dec. 1. 2. c. 28. n. 11. Bonac. apud The-saur. Decis. S. C. tract. 1. part. 97. Sed putat Toletus, quod post. 10. annos non sunt amplius irregulares (2).

116. Secunda est ex defectu corporis. Et hæc duobus ex capitibus incurritur, aut quia ad exercitium Ordinis ineptus quis redditur; aut quia aliis notabilem indecentiam aut horrorem affert; ita dd. comm. cum s. Thoma (3). Hinc ex primo capite est irregularis cæcus omnino cap. cult. d. 55. Sed in hoc notanda sunt plura: 1. quod si quis jam sit sacerdos et constet eum non posse errare, potest dispensari a Papa ad celebrandum, prout 23. augusti 1725. S. C. dispensavit cum quodam paroco Florentino, ut celebraret cum assistentia sacerdotis (4). 2. Quod si quis caret visu oculi sinistri, est irregularis, ut docent dd. communissime. Nonnulli tamen excipiunt si dexter

(1) L. 6. n. 791. v. quær. 2. et 3. et l. 7. n. 401. — (2) L. 7. n. 402. — (3) Suppl. q. 39. a. 6. — (4) L. 7. n. 404.

oculus sit aptus ad legendum Canonem, imo dicunt posse huic prospicere incommo aptando Missale juxta medium altaris; Laym. Dian. Croix et multi alii, et p. Suar. id vocat practice probabile. 3. Quod cæcutiens est irregulari ad suscipiendos Ordines, sed ad susceptorum exercitium potest cum eo dispensari, ut possit celebrare Missam de beatissima Virgine diebus festivis, et defunctorum in ferialibus (5). Lambertinus loco cit. dicit quod pro omnino cæco non dispensatur, ne ad primam quidem Tonsuram, ut habilis fiat ad beneficium. 4. Quod visu debilis, si potest perspicillis uti, aut si oblique intuetur (vulgo Gaercio) non est irregularis, dd. communiter.

117. 2. Surdus qui penitus non audit; ita communiter dd. ex can. 7. qui appellatur Apostolorum, ob indecentiam quod non possit audire vocem ministri. Hanc indecentiam tamen negant Henric. Præep. Gobat nam potest ex aliis signis percipere quid minister responderit, sed communissima est contraria; concedunt tamen Bonac. Tambur. Conc. Castr. Laym. Nav. et Salmant. cum aliis, quod si surditas sacerdoti supervenerit post sacerdotium, facilius toleratur defectus, sicut de cæcutiente. Surdaster vero excusatur ab irregularitate (6).

118. 3. Mutus, sive talis omnino sit, sive verbum proferre nequeat, quin aliquid omittat, Tourn. et Holz. et Salm.; addunt etiam si loqui nequeat nisi cum magna difficultate. Et idem dicit Holzm. de eo qui loquelam valde præcipitem habet. Balbutientes aut dentibus carentes non sunt irregulares, modo risui, aut contemptui aliis non sint; Navar. Tamburin. Coninch. Sayr. Fill. Præpos. etc. (7).

119. 4. Claudus, aut qui tibiis caret, aut qui sine baculo non potest ad altare accedere, can. Nullus Epis-

(5) Lambert. notif. 4. n. 5. et cit. n. 404. — (6) L. 7. n. 405. — (7) N. 406.

copus, 54. de Consecrat. d. 1. Hoc explicatur a Glossa: Si sine baculo non possit sustentari in altari, et ita explicant reliqui aa. Cæterum non est irregularis, qui hoc non indiget, can. Si quis 10. d. 55. aut qui sit distortis tibiis, quia talis defectus veste talari abscondi potest; Tournely, Croix, Salmant., etc. Excipit Laym. modo non sit valde deformis. Qui utitur tibia lignea, et jam reperitur sacerdos, cum possit indecentia reparari, Ordinarii judicio bene potest celebrare; Tambur. Silv. Rosel. Major. et Giball. (1).

120. 5. Qui caret manu, aut digitis omnibus, aut pollice tantum, c. ultim. de corpor. vitiat.; idem dicunt Busemb. Ren. Tambur. Filliuc. Bon. Suar., etc. si careret indice aut pollicis parte non autem solis unguibus, cap. Thomas eod. titul.; aut si illi digiti sint adeo debiles, ut non possint Hostiam elevare, vel eam frangere, cit. c. Thomas. Si autem careret indice, et jam esset ordinatus, potest adhibere digitos posteriores, aut in necessitate potest iis etiam ministrare Eucharistiam (2). Si vero tribus posterioribus digitis careret, etiam esset irregularis (secus si duobus); ita Anacl. Holzm. Cajet. Nav. Tourn. et Pontas. Notat tamen Tourn. quod si quis caret indice, poterit dispensationem impetrare (3).

121. 6. Qui laborat febre continua (non autem quartana aut levi), aut gravi capitis dolore, adeo ut non possit celebrare sine periculo graviter errandi aut deficiendi, Bon. Sayr. Sot. Avil. Item paralyticus, cujus manus ita tremunt, ut adsit periculum effundendi calicem; Bus. Conc. Castr. etc. Qui patitur talem tussim, ut periculum adsit in communicando, et præsertim expuendi sanguinem; Bon. Ugol. Majol. etc. Abs-temius qui in periculo est vomitus, Tourn. et Conc.: et cum isto nec Papa dispensare potest (4).

(1) N. 407. — (2) L. 7. n. 408. — (3) Ibid. — (4) N. 409.

122. Ex secundo capite, quod incurrat irregularitas ex vitio corporis, deformitatem, aut horrorem afferente, cap. Presbyterum, de Cler. regrol. et seq. fiunt irregulares 1. illi qui carent aliquo membro, v. gr. naso, c. Penult. de corp. vit., aut habent illud valde distortum, aut valde elevatum; Tamb. Bonac. Viva, etc. Ille cui oculus obrutus est, c. ult. d. 55. Probabiliter tamen dicunt Sylv. Tourn. Pont. Ronc. cum Tamb. etc. quod tollitur talis irregularitas, si possit oculo crystallino reparari. Ita pariter qui caret auriculis, nisi talis deformitas capillis, aut aliter tegatur; Bus. Diana, Bon. Salm. et Tourn. cum aliis (5).

123. 2. Leprosi, cap. Tua nos, de Cleric. regrol. propter scandalum et abominationem populi; unde in privato celebrare possunt; Castr. Salm. Bon. cum aliis; ita etiam qui habet labia corrosa, vel ad instar leprosis abscissa; Tamb. Tourn. et Viva. Ita pariter laborans morbo gallico foris apparente; Tourn. et Holzm., aut habens faciem valde maculatam Lay- (6).

124. 3. Monstruosi, nempe qui gibbam habent valde enormem; Bus. Anacl. Bon., etc. Pigmæi, sive nani, statura ita breves, ut ad risum moveant, præsertim si capite sint nimis grandi; Tamb. Ren. Tourn. etc., aut si non possent tantum brachia distendere, quantum opus esset ad altaris ministerium. Ætiopes qui apud nos risum afferrent, Tourn. etc. Hermaphroditi; licet dicant Tolet. Escob. cum Tourn. contra Conin., quod si hic defectus est occultus, et prævaleret sexus virili, non inducit irregularitatem. Notandum cætero-quin quod si hi defectus supervenerint Ordinibus sacris, potest sacerdos exercere illos actus quos potest, v. g. si sacerdos est cæcus, potest confessiones audire, etc. cap. 7. de Cler. regrol. (7).

125. Eunuchus qui morbi causa (5) N. 410. — (6) N. 411. — (7) N. 412.

abscissus est, aut in infantia, vel propter injuriam alterius, aut a domino, non est irregularis. Sed irregularis est si se ipse abscindere fecit, aut etiam ab aliis ipso consentiente, licet zelo castitatis, *cap. Si quis a medicis, c. Si quis 4 d. 33.* et alia *cap. De Corp. viliat.* (1). Putant probabile Palaus, Tamb. et Pelliz. contra Suar. Molin. et Sayr, quod si quis sibi abscinderet testiculos ad vocis conservationem, non fit irregularis, dicentes quod textus allati loquuntur de abscissione, aut sectione, quæ intelligi potest, si abscindantur virilia omnino (2).

126. Tertia irregularitas provenit ex defectu natalium. Et ex hoc sunt irregulares omnes illegitimi, *cap. 1. ultim. de Fil. presb.*, licet sint occulti; communiter dd. (3). Possunt hi legitimari per subsequens matrimonium, modo non sint spurii: nempe nati tempore quo valide non poterat matrimonium contrahi, v. gr. quia tunc temporis matrimonio unus illorum cum alia ligatus erat, *cap. Tanta, qui filii, etc.* Sufficit tamen ad legitimandam prolem et ad reddendam immunem a tali defectu natalium, quod matrimonium contrahi poterat tempore natiuitatis; ita probabiliter Sanch. Pont. Anacl. Bon. et Salm. cum multis aliis contra Suar. et Tourn. ex *cap. Tanta*, ubi dicitur: *Si vir vivente uxore aliam cognoverit, et ex ea prolem susceperit, nam to susceperit, respicit verius natiuitatem quam conceptionem* (4). Et novissime Bened. XIV. hanc sententiam amplissima dissertatione in forma epistolæ responsivæ, incip. *Reddite Nobis* (5), ad Archiep. s. Domin. in insula Hispaniola illustravit, et sic de hoc casu §. 3. suum sensum aperit: *In qua controversia satis ardua cum inveniuntur textus textibus contrarii, cum doctores doctoribus adversantur, si a Nobis judi-*

(1) N. 416. — (2) N. 418. — (3) N. 420. — (4) L. 7. n. 422. — (5) Bullar. suo t. 1. in Ordine 213. in edit. Mechl. t. 3. p. 5.

cium interponendum foret, non aliter id a Nobis fieret, quam secundum sententiam, in tribunalibus, et curia illius regionis receptam, in qua esset pronuntiandum. In §. 4. procedit ad aliud dubium, quod ita resolvit: *Sed... quum certum sit matrimonium inter illius parentes rite contractum, incertum vero tempus, quo filius conceptus, et in lucem editus fuit: filium hunc legitimum censeremus, cum iudex in dubio debeat in bonum, et commoda prolis propensum esse.* His positus, sic ego pro prima sententia arguor. Igitur si in dubio iudex in bonum prolis judicare debet, ubi talis casus nulla tribunali sententia decisus reperitur, cum simus in dubio ob textuum, et doctorum discrepantiam, potius proles iudicanda est legitima, quam illegitima, siquidem etiam in hoc casu certum est eam in matrimonii constantia editam fuisse, et incertum an debeat attendi tempus conceptionis, an vero ortus.

127. Hinc notandum 1. cum Salm. quod si filius naturalis ordinatus esset ante matrimonium parentum adulterorum, poterit rite ministrare, secuto eorum matrimonio, sine dispensatione. 2. Quod talis legitimatio fit per matrimonium ratum dumtaxat, cit. *c. Tanta*. 3. Quod filii nati ex matrimonio irrito ob impedimentum occultum, sed valido putato, saltem ex una parte conjugum, legitimi censentur; ita dd. communiter ex *c. Cum inter 2. Qui filii sint legitimi, et c. Ex tenore, eod. tit.* Secus autem si ambo parentes erant in mala fide; *c. Cum inhibitio, §. Si quis, de Cland. desp. 4.* Quod filii nati ex matrimonio contracto in gradu prohibito, omissis proclamationibus, nec accedente Episcopi dispensatione, licet contracto coram parochio, et testibus, censentur illegitimi, non obstante quod in bona fide, aut ex ignorantia illud contraxissent, *c. Cum inhibitio, eod. tit. §. Si quis* (6).

128. Filii legitimantur 1. per pro-

(6) Lib. 7. n. 423. 424. et 425.

fessionem religiosam, ut dictum est n. 85. 2. Per Pontificis dispensationem, qui solus potest cum illegitimis dispensare, et concedere legitimatorem, quoad omnes effectus; communiter, dd. cum Sanch. Castr. Salm., etc. (1). Quid possint circa hoc Episcopi, et Prælati regulares, vide *tr. 20. de Priv. n. 51. et 105.*

129. Quæritur an filii expositi (nempe nati ex parentibus ignotis) sint irregulares? Affirmant multi, prout Tourn. Fill. Bon. etc., quia vehementer adsunt conjecturæ hos esse illegitimos, dum nunquam videntur parentes (quantumvis egestate laborent) eo esse animo crudeliori, ut velint propriam prolem exponere: inauditum enim hucusque est, quod prægnans mater partum suum in ecclesiam baptizandum non conferri curaverit, et quod post Baptismum, si observaretur deesse filium matri, justitia de hoc non inquireret. Secunda sententia tamen probabilior est cum Cast. Pont. et Salm.; et Suar. vocat probabilem, nam ut aliquis sit irregularis, debet constare eum esse illegitimum, sed expositi sunt dubie tales, dum aliquando paupertate oppressi parentes filios exponunt. Et aa citati asserunt Greg. XIV. anno 1591. in favorem cujuslibet confraternitatis pro expositis erectæ declarasse tales expositos non fore habendos illegitimos, donec tales non probentur; Gibal. apud Tourn. (2).

130. Quarta ex defectu ætatis: sed de hoc loquemur in *App. 3. de exam. Ordinand. n. 43. et 44.*

131. Quinta ex defectu Sacramenti, aut significationis matrimonii, quod significat conjunctionem Christi unici sponsi cum Ecclesia unica sponsa, et contrahitur per bigamiam, in quantum, quia bigamus, qui carnem suam cum pluribus divisit uxoris, talem unionem non repræsentat. Et talis irregularitas constat ex toto tit. *de bigamia*, Definitur bigamia: *Est matrimonii multiplicatio.* Et est tri-

(1) N. 426. et 427. — (2) L. 7. n. 432.

fariam: vera, interpretativa et similitudinaria 1. Vera est quando successively unus duxit plures uxores, et cum omnibus matrimonium consummavit, modo quo dictum est *Tr. 18. n. 68. c. Præcipimus, et c. Debitum de Bigam.* (3).

132. II. Interpretativa habetur cum quis contraxit et consummavit matrimonium cum vidua jam prius a primo viro cognita, et licet cum ista invalide contraxisset, ut habetur ex *c. A nobis, de Bigam.* aut cum corrupta ab aliis, *c. ultim. D. 51.* aut cum cognoscit propriam uxorem, postquam hæc adulteravit, *c. Si cujus, et c. Si laicis, D. 39.*, aut si quis contraxisset et consummasset duo matrimonia, unum validum, invalidum alterum. De hac ultima specie textus non reperitur aliquis, sed adest commune dd. iudicium ex *cap. Nuper, cum s. Th. (4).* Super hac Bigamia tres occurrunt quæstiones.

133. Quæritur 1. an sit irregularis qui bona fide contrahit cum corrupta? Affirmant communiter dd. cum s. Th. (5) (contra Sa Ledesma etc.) quia cum hæc sit irregularitas ex defectu significationis Christi cum Ecclesia sua unica sponsa, bona fides non efficit, quin viri caro cum corrupta divisa sit, licet credat illam esse virginem (6).

134. Quæritur 2. an fiat irregularis qui contrahit invalide cum corrupta ob aliquod impedimentum dirimens? Prima sententia est affirmativa, et hanc tenent Suarez (qui vocat communem) Tourn. Cov. Corn.; ita etiam Fagnanus (7) cum Host. Joanne Andrea Card. Brut. et omnibus cæteris (ut ipse dicit) de clerico non in *Sacris*, et cum Silv. et Nav. de laico. Et probatur ex *c. A nobis, de Bigam.*, ubi declaratus fuit irregularis subdiaconus qui contraxerat cum vidua, inter quos (dixit Innoc.

(3) N. 436 — (4) Suppl. q. 66 a. 2. — (5) Lic. cit. a 3. ad 3. — (6) L. 7. n. 439. — (7) In 2. part. 1. Decret. c. Nuper a nobis, de bigam. n. 43. et 44.

III.) licet non fuerit vinculum marital contractum (stante inhabilitate eorum), cum eo tamen tamquam cum marito viduae dispensare non licet, non propter Sacramenti defectum sed propter affectum intentionis cum opere secuto. Ubi jam observatur quod talis subdiaconus non fuit declaratus irregularis, quia post contractum conjugium spirituale per Ordinem sacram, contraxit conjugium carnale, sed quia se coniunxit cum vidua, quam ob causam habitus fuit tamquam maritus viduae propter affectum intentionis etc. Secunda sententia negat talem irregularitatem, et hujus sunt Sanch. Nav. et Salm. cum quadam Decis. S. C. apud Farinacium, dicendo quod talis subdiaconus habitus fuit irregularis, quia contraxit duo matrimonia, unum spirituale, et alterum carnale, licet invalidum. Ad hanc rationem probatio primæ sententiæ pro responsione etiam valet (1). Contra irregularitas ab adversariis intellecta contrahitur a subdiacono, licet contraheretur cum virgine, ut dicemus n. 140. Ad decisionem S. C. respondemus, quod decisiones allatæ a Farinacio fuerunt declaratæ incertæ a Gregor. XIV. ann. 1621 (2). Et notandum hic quod die 29. Aug. 1631. de mandato Urbani VIII. fuit declaratum a S. C. non esse præstandam fidem Decret. S. C. nisi illa authentice constarent, nempe cum subscriptione Cardinalis Præfecti (3).

135. Quæritur 3. an sit irregularis qui uxorem adulteram cognovit, quando adulterium est occultum? Negant Henr. et alii apud Elbel: ex c. Si cujus, D. 34.; ubi dicitur: Si evidenter fuerit comprobatum uxorem adulterium commississe. Sed nos affirmamus cum communi apud Elb., et sic sentiunt Tourn. et Ronc. cum Suar. Ugol. et Filiuc. et hoc currit etiamsi uxor vi oppressa fuisset. Ratio est eadem casus primi quæsiti; (1) L. 7. n. 440. — (2) Ap. Crois l. r. n. 249. — (3) Vide potestas t. r. n. 219.

ideoque parum refert utrum vi oppressa sit, aut vir non sit culpæ reus, dum semper revera adfuit divisio carnis; ita Fagn. (4) cum Ugol. Host. etc. dicens: Non agitur hic de vitio ordinandi, sed de defectu Sacramenti, quem etiam ignorans potest pati. Ad textum respondetur quod verba si evidenter comprobatur etc. tantum probant, quod si vir non est certus de adulterio uxoris, non est censendus irregularis (5), licet maritus adulterii inscius esset, tamen in se est irregularis (6).

136. Et hoc inferitur 1. quod idem dicendum est ob eandem rationem cum s. Thoma (7), Suarez Tourn. Conc. s. Antonin. et plurimis aliis communissime de eo qui contrahit duo matrimonia invalida (8), licet in bona fide, ut deducitur ex præfata c. A nobis, explicato num. 132. Fit 2. etiam irregularis qui fecte contrahit secundum matrimonium ad copulam extorquendam; ita Suar. Tourn. et Salmant. cum aliis contra Palaum qui innititur verbis propter affectum intentionis; sed nos dicimus quod hæc verba non significant, quod ille subdiaconus vere cogitasset verum contrahere matrimonium, dum illum latere non poterat id effici non posse, sed quod affectum habebat in executionem illud ponere. Itaque idem est desiderare matrimonium impossibile in effectum ponere, ac fingere illud efficere, quod efficere non intendit (9).

137. Glossa in can. Si cujus, D. 34. proponit casum: Si vir adulterii accusaret uxorem, et lite pendente, quæsitus esset de debito conjugali, an reddendo fieret irregularis? Respondetur quod dato quod vir non est certus de uxoris adulterio, cum certe teneatur reddere,

(4) Fagn. in 2. part. 1. decretal. c. nuper a nobis de bicum. n. 5. — (5) L. 7. n. 442. — (6) N. 443. — (7) Suppl. q. 66. a. 2. — (8) L. 7. p. 445. — (9) N. 447.

tunc ille (ait Glossa) potius dicitur cognosci ab uxore, quam cognoscere ipsam, ideoque reddendo non fieret irregularis. Hac ratione ductus putat idem dicendum de viro qui bona fide contraxit cum corrupta ut in n. 133. et 134. si reddit et non petit: ac de eo qui reddit uxori occulte adulteræ.

138. III. Bigamia similitudina contrahitur per matrimonium (licet nullum, et licet cum virgine) contractum post voti solemnem emissionem, sive religionis, sive Ordinis Sacri. Hæc bigamia inducit irregularitatem, quoties matrimonium consummatum est, c. 13. Quotquot, et Can. 23. Monacho, 27. q. 1. ubi dicitur: Si postea uxori fuerit sociatus, nunquam ecclesiastici gradus officium sortiatur. Dicunt Hurtad. Abb. et Archid. quod hæc irregularitas contrahitur tantum a monachis; sed communissime dd. docent incurri etiam a clerico in Sacris, ex cap. 1. Qui Cler. vel Mon. ubi dicitur quod Episcopus possit dispensare cum diacono qui uxorem duxerat, ad ministrandum, etc.; et c. 2. eod. tit. ubi præcipitur Episcopo ne permitat subdiacono, qui matrimonio jungitur, ministrare. Sed putat Sanch. hanc irregularitatem esse potius ex delicto, quam ex bigamia. Attamen non esset irregularis qui Sacris non initiatus matrimonium cum moniali contraheret, quia leges loquuntur de eo qui matrimonio jungitur post proprium votum (1).

139. Hæc irregularitas bigamiæ non tollitur per Baptismum, can. Si quis viduam, D. 34.; ita commun. cum s. Thoma (2), Potest tamen dispensare Papa ex gravi causa; Sanch. Conc. Salm. cum aliis: et Tourn. cum communi affert Lucium III. jam dispensasse (3). Quid autem possint Episcopi, et Regulares, vide seq. Tr. 20. de Privil. n. 51 et 105.

140. Sexta oritur ex infamia. Sed (1) L. 7. n. 448. 449. — (2) Suppl. q. 66. a. 4. — (3) L. 7. n. 450. et seq.

de hac sat actum est n. 81. et 82. Septima ex defectu libertatis; hinc sunt irregulares 1. servinempemancia donec libertate donentur. Sed si servus, sciente et non contradicente domino, ordinetur (licet prima Tonsura), eodem actu libertatem acquirit, can. Si Servus, et can. Nulli, D. 54.: potest tamen eum donare libertate, cum conditione, ut ei inseruiat in iis quæ clericali statui non repugnant, et deducitur ex c. Nullus, de Serv. non ord. Sed si, inscio domino ordinatus esset, remanet servus, modo non sit in Sacris, et modo ab Episcopo, aut a cooperantibus duplum non reddatur domino, sed si isti essent impotentes, servus, etiamsi diaconus, remanet servus, et si est sacerdos, tenetur inseruire in iis quæ statum decent, et celebrare pro domino: modo dominus id cognoscendo per annum non dissimulet (4).

141. II. Uxorati, si uxores non consentiunt, et voto castitatis non se adstringunt. cap. ult. de Temp. Ord. in 6 et Extrav. Antiq. de Voto; et etiamsi matrimonium esset ratum dumtaxat; quia tantum permissum est infra duos menses ingredi religionem ead. Extrav.: probabile tamen est, quod si ordinatus esset in Sacris, non teneretur ad ingrediendam religionem, cum hoc sit onus nimis grave; Sanch. Aver. Salm. Sanct. Antonin. etc. (5).

142. Quæritur an maritus possit initiari Sacris, aut religionem ingredi cum uxoris licentia, si illa religionis statum non amplectitur? Alii aa. affirmant innixi c. Conjugatus, de Conver. conjug. ubi dicitur quod maritus ordinari non potest, nisi a uxore continentiam profitente fuerit absolutus; igitur dicunt sufficere si uxor castitatem voveat; dum textus dicit continentiam (non jam religionem) profitente. Sed communi negandum, cum id licetenter sit expressum in cap. Cum sis. eod. tit., ubi (1) N. 455. — (5) L. 6. n. 812.

dicitur: *Ignorare non debet SS. Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir uxore sua, aut uxor, viro ejus non assumente religionis habitum, debeat ad religionem transire.* Idem respondit Nicolaus Papa in c. *Scripsimus* 27. q. 2. de uxore regis Lotharii dicens; *Non hoc aliter fieri posse, nisi eandem vitam conjux ejus ac Lotharius elegerit.* Et ad textum oppositum respondetur, quod verbum *profite*, intelligendum est de professione solemnī. Cæterum omnes conveniunt quod si uxor est juvenis, non potest in sæculo remanere, si vir religionem ingreditur; contra si illa est ætate proventa, idem textus *Cum sis*, concedit quod possit remanere in sæculo, simplex votum castitatis emittendo.

143. III. *Curialistæ* qui tenentur servire curiæ sive juramento, sive stipendio, prout sunt iudices, advocati etc. per illud tempus quo ea officia durant, c. 1. 2. et 3. D. 15. modo licentiam a Papa. aut a consuetudine non obtinuerint, ut possint ea munia exercere, prout sunt regii consiliarii in causis civilibus; Laym. Castrop. Suar. Salm. cum aliis (1). IV. Milites pro eo tempore quo juramento adstricti sunt. Item thesaurii, depositarii publici, et alii qui rempublicam administrant. Item excubiæ regis, et cæteri omnes quialiquo severitatis munere, aut turpi funguntur, aut ministrum egerunt in causa sanguinis (2).

144. *Octava* est ex defectu lenitatis, nempe ex licita mutilatione, vel occisione in bello offensivo licet justo. Sed ad incurrendam hanc irregularitatem, oportet ut occisio manu propria sit facta; Busemb. Holzm. et Lambertinus, ex cap. *Dilectus*, et cap. *Significasti de Homic.* Dicunt Busemb. et Bonacin. quod qui in bello justo hortaretur ad occidendum istum vel illum, fieret irregularis; sed probabiliter contradicunt Salm., quia textus loquitur de eo qui occi-

dit, vel mutilat, non vero de eo qui hortatur. Sed si bellum est justum, et non est offensivum, sed defensivum, occidens non fit irregularis c. 2. de *Imm. eccl.* et *Clem. un. de Homic.* In bello autem injusto sufficit, ut unus occidatur, ut omnes fiant irregulares; omnes dd. cum s. Thoma 2. 2. q. 64. a. 8. (3). Hic notandum clericum (modo fuerit in Sacris, aut beneficiatus, et etiam in conflictu bombas emiseric) esse irregularem, si militat, etiamsi juret se ne unum quidem læsisse, ut apud Lambertin. legere est *Notif.* 101. n. 19.

145. Defectu lenitatis fiunt irregulares iudices, et omnes qui cooperantur in judicio justo ad mortem, vel mutilationem rei active, efficaciter et proxime, per actionem naturam sua ad id ordinatam: *Clem. Si furiosus, de Homic. cap. Cler. et cap. Sententiam, de Cler. vel Mon.* Dicitur est *active*, id est qui sunt ex parte occidentium, non vero ex parte occisi, ut esset confessarius hortans reum ad ferendam mortem etc. (4). Dicitur *efficaciter*, quia qui bajulat ligna ut cremetur cadaver, non est irregularis: nec qui assistit; et licet in dicto cap. *Sententiam* veteretur clericis hujusmodi supplicis adesse, tamen dicitur hic Canon vel esse abrogatus, vel non obligare sub gravi; Bonac. Salm. et Tourn. vocant communem. Imo Navar. et Avil. excusant minoristam ab omni culpa (5). Dicitur *proxime*, nam non est irregularis qui gladios cudit, aut vendit, aut qui hortatur ut puniantur rei, aut alius qui non ut minister necessarius, sed remote concurrat; unde valde probabiliter dicunt Suar. Reginald. Laym. Avil. Busemb. etc. non esse irregularem confessarium, qui diceret judici talem reum esse morte dignum. Dicitur tandem *per actionem sua natura ad mortem ordinatam*; hinc non est irregularis con-

(1) Lib. 7. n. 456. — (2) Lib. 7. n. 456. — (3) N. 459. et 460. — (4) N. 461. 462. — (5) N. 463.

cessarius qui diceret carnifici: *Functus sum meo officio, te non impedio quominus tuum facias*; nec iudices ecclesiastici qui degradatum curiæ sæculari tradunt, nec clericus accusator in causa criminali, modo protestetur se non intendere poenam sanguinis; Bon. Busemb. Tambur. etc. (1).

146. Contra sunt irregulares 1. iudex ejusque assessores, scriba sententiam scribens (non autem qui illam transcribit), et cæteri omnes, qui sententiam exequentur (2). Secus qui sententiam aliis committunt, c. *ultim. Ne Cler. etc.* nisi jubeant ut detur sententia mortis in tali causa, vel ut expediant talem causam mortis; Castr. Salm. cum aliis, 2. Testes voluntarii, qui ultro se offerunt, licet protestentur; ita communiter dd.; et idem dicendum de advocatis, et procuratoribus accusatoris, nisi coacti sint ad eum tuendum, Salm. cum isdem. 3. Accusatores criminis capitalis vindictam petentes criminales; et si iste erit clericus beneficiatus aut in Sacris, præter irregularitatem, peccat mortaliter ex cap. *Sent.* ubi vetitum est clericis se in causam sanguinis ingerere. Non erit irregularis qui accusat reum solummodo, ut sibi compensentur damna, semper adhibita protestatione se nolle poenam sanguinis, c. *Praelatis, de Homic.*; et hoc tam in causa propria, quam in causa cognatorum usque ad 4. gradum, aut domesticorum, aut propriæ ecclesiæ; Suar. Castr. Conc. Salm. cum Bon. et alijs. Et hoc valet etiam protestatio simulate fieret, Suar. Bonac. Castrop. et Salm. cum multis alijs, et etiamsi illam faciat post accusationem, sed ante sententiam, Bon. Savr. Pelliz. et Sal. (3).

147. Dispensationes super irregularitatibus ex defectu omnes reservatæ sunt Pontifici, quoad sæculares;

(1) L. 7. n. 464. ad 468. — (2) N. 461. — (3) Lib. 7. n. 468. in fine.

quoad regulares vero vide *Tr. 20 de Priv. n.* 104. et 105.

DE FACULTATIBUS SACRÆ POENITENTIARIE.

148. Non parum conferre judicavi hic adnotare principales facultates sacræ Poenitentiarie, ad hoc ut confessarium non fugiat, pro quibus casibus possit ad illam recurri. Ben. XIV. 13. Aprilis 1744. per Bullam quæ incipit *Pastor bonus*, (quæ est 95. in suo Bullar. tom. 1. et in ed. *Mech. tom. 2. pag. 209.*) confirmavit plures facultates ab alijs Pontificibus concessas, et alias ipse adjecit sacræ Poenitentiarie. Itaque in præfata Bulla habetur posse sacram Poenitentiarie 1. absolvere a quibuscumque casibus et censuris, etiam Bullæ Cœnæ, Regulares pro utroque foro; sæculares vero tam ecclesiasticos, quam laicos etiam in utroque foro a censuris publicis latis a jure; et etiam ab homine, si expirata sit jurisdictio iudicis, vel si lator censuras illas reservavit Sedi apostolicæ, modo iudici et parti satisfecerint. Quod si pars injuste refuset satisfactionem oblatam, potest Poenitentiarie convenientem satisfactionem arbitrari. II. Posse absolvere hæreticos occultos, modo nullos actus extrinsecos fecerint, ex quibus potuerint alii dignoscere eos ut hæreticos; item publicos hæreticos, casu quo non est opus complices denunciare. Posse etiam absolvere principes, administratores rerum publicarum, et Episcopos, ac alios Praelatos a casibus publicis Bullæ Cœnæ. III. Posse dispensare in occultis irregularitatibus et inhabilitatibus, etiam ex homicidio voluntario, non tamen ut post homicidium possint promoveri ad Episcopatum. Item etiam ab inhabilitatibus, et irregularitatibus propter hæresim, modo fuerint poenitus occultæ. IV. Posse dispensare cum homicidis, et alijs, ut valeant profiteri in religione approbata, et fieri deinde etiam sacerdotes. V.

Cum male promotis, ut omissos Ordines possint clam suscipere, non servatis interstitiis, et temporibus, non autem sacros una die. VI. Posse dispensare cum occultis simoniace ordinatis. VII. Posse convalidare titulos beneficiorum cum occulta inhabilitate obtentorum. VIII. Posse partem pretii simoniaci condonare ob delinquentis paupertatem. IX. Posse cum Gallis, Belgis, Polonis, et ulterioribus remittere fructus male perceptos, componere vero cum Italis, Hispanis etc., et cum pauperibus etiam remittere. X. Posse remittere partem de male ablati, vel retentis, si dominus sit incertus, casus occultus et delinquens pauper, reliquum erogando in pauperes, vel pia opera in locis, si fieri potest, ubi illa ablata sunt. XI. Posse absolvere qui munera acceperint a Regularibus, modo non excedant, decem scutos, vel etiam si excedant, facta prius restitutione, vel praestita obligatione satisfaciendi. XII. Cum puellis quae virgines non sunt posse dispensare, ut fruantur legato virginibus relicto, in casibus tamen occultis, et in foro conscientiae, vel cum virginibus, ut intrent monasterium mulierum Penitentium. XIII. Posse relaxare iuramenta, quae non sunt in favorem alteius. XIV. Posse vota simplicia etiam castitatis dispensando commutare, aut implementum differre. XV. Dispensare, commutando in alias preces, vel alia pia opera, super recitationem divini Officii. XVI. Dispensare in occultis cum Regularibus a quibusvis irregularitatibus, inhabilitatibus, et poenis: non autem in publico defectu natalium quoad Generalatum; in publicis vero non nisi auditis Superioribus. XVII. Posse ab-

solvere apostatas a censuris, cum reincidentia si non redeant intra praefinitum tempus, dilata dispensatione super irregularitate, si quam contraxerint usque ad actualem reditum. Posse etiam concedere ut ipsi transeant ad alium ordinem. XVIII. Posse concedere transitum ad religionem laxiorem, modo ibi vigeat regularis observantia; non tamen ad ordinem s. Benedicti antiquioris observantiae; neque ad consimiles congregationes cujuscumque ordinis. Idem quoad Moniales ultra montes. XIX. Posse absolvere, et dispensare super defectibus, et censuris, etiam ob clausurae violationem. XX. Item concedere confessarium Monialibus (vide dicta de hoc lib. 6. n. 576). XXI. Vacante Sede apostolica, habere facultatem in foro conscientiae etiam in casibus, in quibus vivente Pontifice non habebat; tamen cum reincidentia, si ad novum Pontificem petentes non se praesentent; hancque facultatem post Cardinalis Penitentiarum ingressum in Conclavem transire ad signaturam. Alia quae pertinent ad matrimonii materiam, vide l. 6. n. 1444. Alia minus scita necessaria observare potes in citata Bulla, *Pastor bonus*.

Demum hic nota, quod, cum litterae S. Penitentiarum committuntur magistro theologiae, vel Doctorum doctorum, possunt eas exequi confessarii Societatis Jesu designati a Generali, vel Provinciali de eius licentia, ut concessit Gregorius XIII. 3. Apr. 1582. Et idem possunt lectores jubilati ordinis Minorum, ex concessione Innocentii XI. 27. Nov. 1679. Ac ideo idem possunt omnes Regulares in privilegiis eorum communicantes; ita refert *Etbel tom. 3. Conf. 20. p. 506. num. 113.*

TRACTATUS XX.

DE PRIVILEGIIS

CAPUT I.

DE PRIVILEGIIS IN COMMUNI

1. *Differentia inter privilegium, dispensationem, et licentiam.*
2. *Quando privilegium derogat juri communi.*
3. *Quando privilegiatus tenetur uti privilegio.*
4. *Utrum extra Sacramentum censurae etc.*
5. *De clausulis, Ad instar etc., Quatenus sacris Canonibus non advenetur, etc., Supplentes defectus, etc.*
6. 7. et 8. *De interpretatione privilegiorum.*
9. 10. et 11. *De communicatione.*
12. *De privilegiis Regularium revocatis, cum declarationibus s. Pii V.*
13. *De rescriptis gratiae, et iustitiae, utrum expirent morte Pontificis.*
14. *Quot modis cesset privilegium.*
15. *Quomodo cesset per revocationem.*
16. *De revocatione expressa.*
17. *De tacita, et utrum sit intimanda, vel saltem publicanda revocatio.*

1. Privilegium definitur: *Lex privata, aliquid speciale concedens beneficium.* Privilegium differt a dispensatione quae eximit a lege, et ideo semper est odiosa, differt etiam a licentia quae conceditur tantum ad paucos actus. De privilegiis in particulari inferius proprio loco dicemus hic tantummodo adnotabimus quasdam regulas advertendas circa privilegia in communi.

2. Et 1. ut privilegium deroget juri communi, non requiritur clausula derogatoria; praesumitur enim princeps jam scire leges communes. Excipitur tamen 1. Quando privilegium non posset suum effectum sortiri sine hac expressa derogatione. 2. Si in lege, cui derogatur, esset apposita clausula: *Non obstante quocumque privilegio*; hoc intelligitur, dummodo in privilegio non extet clausula, *Ex certa scientia, vel Ex ple-*

nitudine potestatis (3). 3. Quando privilegium est contra aliquam consuetudinem, aut legem municipalem; has enim non derogatur, nisi de illis specialis mentio fiat (2).

3. 2. Privilegiatus non tenetur, regulariter loquendo, uti privilegio, Reg. 61. *Jur. in 6.* Sed excipiendum est 1. si non utendo, grave damnum proximo inferret: hoc tamen intellige si per se, non vero consequenter; e. c. si confessarius habeat privilegium absolvendi a peccatis reservatis, post auditam confessionem tenetur eo uti (3). 3. Si privilegium cedat in bonum commune, quemadmodum est privilegium immunitatis, quo unusquisque tenetur uti *ex cap. Si diligenti, de Foro compet. 3.* Si privilegium tollat impedimentum ad observandum praecipuum; e. c. si infirmus habeat domum oratorium privatum, et facile potest audire Sacrum, tenetur privilegio uti (4). 4. Si privilegium non est personale, sed reale, additum loco, vel dignitati, vel statui, quemadmodum sunt privilegia concessa Episcopis et Regularibus (5).

4. 3. Qui habet privilegium pro foro penitentiali, etc. absolvendi a censuris et poenis ecclesiasticis, valde probabiliter potest eo uti etiam extra Sacramentum, etiam si facultas concepta esset in terminis: *Sacerdoti confessario* (6).

(1) Salmant. tract. 18. c. 1. n. 42. et 43. cum aliis. — (2) Suar. de leg. l. 8. c. 14. n. 4. Castropal. l. 1. tract. 3. d. 4. p. 10 n. 9. et Salmant. loc. cit. c. 1. n. 8. cum Pelliz. Tamb., etc. — (3) vide Salm. tr. 18. c. 1. n. 11. cum aliis. — (4) Suar. l. 8. de leg. c. 23. n. 8. et c. 35. n. 5. et 6. Pal. p. 7. n. 3. Sanch. de Matr. l. 9. d. 6. n. 14 Salm. c. 1. n. 12. cum Silvest. Avila, etc. — (5) Vide Salm. c. 1. n. 17. et 18. — (6) Suar. l. 8. de leg. c. 6. n. 15. Castrop. d. 4. p. 2. § 5. n. 6. e. Salm. tr. 18. c. 1. n. 33. cum Silvest.